

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Poenitentionarius

Johannes <de Garlandia>

[Köln], [12. März 1492]

Circa textū dubitatur: Primo quid sit spes [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-293377](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-293377)

acta est ad quam quis cogit. sicut fit in iudicio seculari pro forisfactis. et illa proprie non est sacramentum. Quarto diuiditur penitentia in actualis et habitualis. Actualis est qua homo actualiter satisfacit pro peccatis commissis. et ad illam non dicitur homo tenet sed solus peccator. Habitualis est quodammodo de restitio vel dispensatio de peccato commisso. scilicet si sit commissum vel quod possit committi si non sit commissum. et ad illam dicitur homo tenet siue sit in peccato siue non.

Ad quartum respondet secundum sanctum Thomam quod per penitentiam absoluitur peccator a peccato. restituitur ecclesie. et reconciliatur christo. bonis spiritualibus dicitur. de filio dicitur. boli filius dei efficitur et paradisi ei aperitur. Per penitentiam angelos iustificat. impios iustificat. amissa bona reuocat: et ad eternam vitam inuitat. Ad quod dicitur quod penitentia multis de causis debet fieri cito. Prima est quia diu expectauimus. Secunda est quod ad magna vocamur. scilicet ad eternam gloriam. Tercia est ne ab eternis nuptiis excludamur. ut patet exemplariter in euangelio de quinque uirginibus. Quarta est ne ab hostibus impediamur. Quinta est propter penas spellendas. Sexta est ne blande decipiamur ut auis per aucupem. pisces per piscatorem. Septima est ne morte preueniamur. Octaua est ne consuetudine teneamur. consuetudo enim est altera natura. Ad sextum respondet quod in multis apparet dei misericordia. quod secundum sanctum Thomam deus peccatores patienter expectat. benigne recipit. uicium dissimulat a periculis liberat. gratiam donat. datam multiplicat. multiplicatam seruauit seruauit in celo nunciat. offensam dimittit. peccati post remissionem non meminit. errantes a se per peccatum reducit. cientes ad se per penitentiam conuertit. cadentes erigit. stantes tenere non desinit. et finaliter in bono perseverantes ad gloriam inducit.

scilicet sequentia obseruanda sunt peccatorum

Et sunt hec quinque tenenda tibi

remissio peccatorum. peritio cordis. scilicet peccati.

Spes venie. cor peritum. confessio culpe

satisfactio penalis. vitatio peccati

Pena satisfaciens. et fuga nequitie

Consequenter autem magis specialiter determinat doctrinam predictam et habet per certas doctrinas speciales. Et diuiditur ista pars in duas. Nam primo ostendit quod sunt necessaria facturi perfectam penitentiam. Secundo ostendit quod sunt sibi utilia. habet (Sperne voluptates). Prima adhuc diuiditur. Nam primo ostendit quod debet penitens necario tenere respectu sui. Secundo respectu proximi. ubi (Et dimittaris). Dicit primo sic quod hec quinque sunt tibi tenenda in perfecta penitentia. scilicet spes venie. peritio cordis. confessio oris. peccatorum. satisfactio. et fuga peccatorum.

Circa textum dubitatur

Primo quid sit spes

Secundo quomplex sit spes

Tercio quid sit peritio

Quarto quid sit confessio

Quinto quomplex sit confessio.

Sexto quid sit satisfactio et quod sunt partes satisfactoris

Ad primum dubium respondet quod spes sic describitur. Spes est certa expectatio future beatitudinis ex dei gratia et meritis propriis proveniens. Et sic

Spes est audacia mentis de largitate dei cepta hñdi vitay eternā p bo
na merita. **Et** q̄b̄ diffinitōib̄ p̄mo seq̄tur q̄ nō est spes de p̄terito nec p
p̄te de p̄senti vt p̄senti est. sed solū de futuro. **Sec̄do** seq̄tur q̄ nō est p̄o
p̄te spes de malo. sed tm̄ de bono. **Tercio** seq̄tur q̄ nō de quolibet bono ē
p̄prie spes. sed solū de futura beatitudine

Ad sc̄dm̄ dubiū r̄ndet q̄ duplex est spes. sc̄z spes suffragiū. q̄ fit respectu
tu beatorū. z spes p̄ntie vt p̄prie autoritatis. q̄ fit respectu dei. vnde salua
r̄ nō hñt spem nec etiā d̄nari. sed solū hoies in eccl̄ia militāte p̄prie hñt
spem. z etiā aie in purgatorio ex̄ntes. **Uñ** illa spes (q̄ fit respectu dei) est
tripler. sc̄z spes venie p̄ peccōz remissione. de q̄ intelligit̄ lr̄ā. Spes gracie
p̄ diuine gr̄e susceptōem. **Et** spes glorie p̄ p̄secutōem eternoz gaudiorū

It̄ contritio

Ad terciū dubiū r̄ndet q̄ p̄tritio sic describit̄ **Contritio** est dolor volū
tarie assumpt̄ cū p̄posito p̄fitendi z satisfaciendi. **Et** differunt p̄tritio z
attritio. **Nā** attritio est q̄dā displicētia de peccō p̄misso. s̄z nō p̄fecta. **Sz**
p̄tritio est p̄fecta displicētia cū volūtate ampl̄ abstinēdi. **Uñ** nō q̄libet
dolor est p̄tritio pur̄ p̄tritio cap̄it̄ hic. imo nec q̄libet dolor p̄ peccatis ē cō
tritio. **Uñ** duplex est dolor p̄ peccatis. q̄dā est naturalis. z ille nō est me
ritorius. q̄ p̄cedit ex dicramine recte rōnis. **Alio** ē volūtari⁹ z actualis. q̄
p̄cedit ex volūtate libere assumēte dolorē cū p̄posito p̄fitēdi z satisfaciēdi

It̄ confessio

Ad q̄rtum dubiū r̄ndet q̄ p̄fessio sic describit̄ s̄m̄ Augustini. **Confessio**
est sermo p̄ que morbo laeans spe venie ap̄itur. **It̄** sic diffinit̄ s̄m̄ grego
riū. **Confessio** est peccatorū declaratio. **Uñ** sic s̄m̄ aliquos. **Confessio** est
ap̄rissima corā sacerdote peccatorū declaratio

Ad quintū dubiū respondet q̄ duplex est p̄fessio. **Quedaz** est m̄talis
que fit soli deo. z illa est de iure naturali. **Alia** est vocalis que fit homini
ex ore. et illa est de iure positiuo siue ordinato

It̄ satisfactio

Ad vltimū r̄ndet q̄ satisfactio siue satisfacere s̄m̄ Augustini sic describit̄
tur. **Satisfactio** vel satisfacere est causas peccōz extinguere vel extirpare
et eoz suggestionib̄. i. malis instigationib̄. additū. i. accessum nō indul
gere. sic q̄ hō habeat firmū p̄positū per ā p̄fessā iterū nunq̄ p̄mittere neq̄
etiā aliq̄ alia. **Et** sunt p̄tes satisfactōis duplices. q̄ q̄dā sunt p̄ncipales
et tales sunt tres. sc̄z oratio. ieiunū. z elemosina. **Et** q̄dā sunt secundarie
z minus p̄ncipales. vt sunt peregrinatio. vigilie. castigaciones. z h̄mōi.
Et ille p̄tes sc̄cūdarie reducūtur ad p̄ncipales. **Nā** oīa carnē assidētia
reducūtur ad ieiunū. oīa vero sp̄alia ad orōnem. z oīa opa misericordie
ad elemosinā. **Finaliter** est sciendū. q̄ duplex est fuga. sc̄z fuga fugiēdi
et fuga fuganda. z s̄m̄ hoc d̄r pur̄ fuga dicit̄ a fugo as are. vel a fugo is
ere. z vtrāq̄ fugā habebit penitēs. habebit em̄ fugā fugādi perā sua. et s̄
p̄ discretū p̄fessorē. z secūdo habebit fugā fugiēdi peccata respectu peccas
ti p̄mittendi vel illius q̄d possit p̄mitti. i. habebit firmū p̄positū amplius
vt perā tua dimittant̄ tibi. malefactorū tuis. tibi illata indulge

Et dimittaris alijs peccata remitte
hoib̄ emēdes hoies offendisse p̄teris
z isq̄ satisfacies. quos te lesisse p̄teris

In ista pericula auctor ostendit que sunt necessaria omni penitenti respectu
proximi. et ponit duas doctrinas dicens. q tu peccatoris (q facis pñiam
vel facere vis pñiam) debes remittere alijs q tibi malefecerunt. Secdo vi
at q debes satisfacere illis qb tu malefecisti.

Circa tertiu
dubitatur

Primo quid sit peccatū
Secdo qd sit dñia inter peccm et delictū
Tercio a quo et ubi incepit peccm
Quarto qualiter hō cecidit in peccm
Quinto vtrū dñati in inferno pñt peccare
Sexto quare debemus remittere malefactorib⁹ no
stris peccatum.

Ad pñm rñdetur. q peccm sñm Augustinū sic describitur Peccatū ē vo
lūtas retinendi vel psequēdi qd iusticia verat. Vel peccm est sp̄ero natus
rali bono et imutabili. reb⁹ mutabilib⁹ adherere. Vel sñm eundem Peccm
est omne dicitū vel factū vel p̄cipitū p̄tra legem dei. Item sñm ambrosium
Peccm est p̄varicatio legis diuine et inobediencia peccatorū. Et istis dif
finitōib⁹ p̄mo sequitur q peccm p̄ncipaliter est in volūtare mala vel ex ea
p̄cedit et est volūtarium. Unde dicit Seneca q omne peccm est actio volū
taria. Secdo sequitur q peccm est p̄tra iusticiam. ex eo q pñia p̄cedit ex de
gramine iusticie. Tercio sequitur q iuste peccator p̄ peccatis meret penas.
q nullus est p̄re iuste puniendus nisi p̄ actione mala. nec etiā p̄miā d⁹
est nisi p̄ actioe bona. Quarto sequitur q omne peccm sit p̄tra legem et p̄cep
ta dei. Quinto sequitur q in omni peccato et p̄cipue mortali est dimissio dei
et adhesio rei mutabilū. Ad s̄cōm rñdetur q peccm duob⁹ modis p̄mie
ritur. scz faciendo malū. et dimitrendo bonū. et p̄mū p̄prie dicitur. scdm
vero delictum quasi derelictum. Alia dñia est. qz delictū est ignorans cō
missum. sed peccm est scienter p̄missum. Ista tñ differentia non obstāte se
pe vnū hate p̄ reliquo. Ad tertiu dñm q sñm magist⁹ sententiaꝝ libro
secdo peccatū originem et cām sui traxit ex bono. quia ante p̄mū peccm nō
erat aliqd malū. Et hoc p̄bat sic. qz cū peccm originem et cām habuit h
fuit aut ex bono aut ex malo. non ex malo. qz ante peccm non erat aliqod
malū vnde oriretur. ergo ortum est ex bono. scz ab angelo. qui angelus. s.
lucifer ante peccm non erat nisi bona creatura scz creatura dei. Et quo p̄z
q peccatū incepit in celo vbi lucifer summus angelus et p̄mus fuit q pecc
eatum p̄mū p̄misit. cū extollendo se dixit. ponam sedem meam in aquilo
ne et similis ero altissimo. Ad quartū respōdetur q hō cecidit in peccm
diabolo suggerente. carne delectante. et anima p̄sentiente. Unde aīa p̄sen
tiens p̄mittendo inobediencia torā naturā humanā corripit. Ad qñ
tum rñdetur q dñati nō possunt peccare. qz nō possunt aliquid mere
ri. quia nullus meret nisi in hac vita. Et sic etiā saluari peccare nō pñt
Et si dicat q angeli p̄us peccauerūt et ceciderūt. vt patet de lucifero. er
go videt q adhuc existētes in celo poterūt peccare et similiter sancti. Ad
stud rñdetur negando p̄sequentia. qz angeli iam sunt ita p̄firmati in ca
ritate christi q nō possunt habere malū velle. vel volūtatem in malū ver
tere. Similiter dñm est de sanctis. Ad sextū rñdetur q nos debem⁹ ali
is remittere mala nobis illata vt de⁹ remittat nobis nostra peccata. qz

De peccatū